Bijlage 6 De Integriteitscode voor voedselbankorganisaties in Nederland

Voorwoord

Tijdens ons werk voor de voedselbank krijgen we te maken met moeilijke keuzes en lastige situaties. Op zulke momenten is een gezamenlijk integriteitsbeleid een leidraad voor integer handelen. Wij moeten ons handelen uit kunnen leggen en verantwoorden. We houden ons aan de wet- en regelgeving en het samen afgesproken beleid. Het is belangrijk om integer te handelen. Succes en de goede naam van onze organisatie zijn afhankelijk van onze houding en gedrag, iedere dag opnieuw.

1. Missie, doelstellingen en kernwaarden

Als voedselbanken hebben wij een duidelijke missie. Die staat in het Voedselbank Reglement: wij verstrekken verkregen voedsel gratis aan mensen in Nederland die het tijdelijk zelf niet redden en doen dat uitsluitend met vrijwilligers.
De voedselbanken hanteren de volgende kernwaarden als maatstaf voor hun handelen:

- we werken uitsluitend met onbetaalde vrijwilligers;
- we verstrekken voedsel dat door anderen gedoneerd wordt;
- we verstrekken op veilige wijze - zoveel mogelijk - gezond voedsel;
- we verstrekken uitsluitend gratis voedsel;
- we verdelen het voedsel zo eerlijk mogelijk;
- we zijn neutraal en onafhankelijk (‘burgers voor burgers’); en
- we zijn transparant in onze verantwoording.

2. Voor wie geldt de gedragscode?

De gedragscode geldt voor alle vrijwilligers, inclusief bestuurders en ambassadeurs, en andere (nauw) betrokkenen bij:

- de voedselbanken die lid zijn van de landelijke Vereniging van Nederlandse Voedselbanken (VBN);
- de regionale distributiecentra van de voedselbanken (RDC’s);
- de Regionale Overleg Platforms (ROP’s);
- de landelijke Vereniging van Nederlandse Voedselbanken, ook bekend onder de naam Voedselbanken Nederland of VBN;
- de Groentebrigade Manna;
- de Groente & Fruitbrigade; en
- andere organisaties die nauw met de landelijke vereniging zijn verbonden, door het bestuur van Voedselbanken Nederland als zodanig zijn aangewezen,

hierna gezamenlijk en afzonderlijk aangeduid met: **voedselbankorganisatie**.

3. Wat is integriteit?

Integriteit is:

- je te gedragen in overeenstemming met de Nederlandse wet- en regelgeving en met de regels en principes die wij als voedselbankorganisatie zelf hebben opgesteld; en
- te handelen in overeenstemming met normen en waarden die de samenleving van ons mag verwachten, maar die (soms) niet in wetten of regels zijn te vatten.

4. Wij gaan respectvol en veilig met onze (potentiële) klanten, vrijwilligers en toeleveranciers om.

Wij handelen altijd respectvol. Wij hebben meestal te maken met kwetsbare mensen die – al dan niet tijdelijk – aan de onderkant van de maatschappelijke ladder terecht zijn gekomen. Ze verdienen het dat wij hen extra goed behandelen. Ze zijn niet altijd mondig of taalvaardig genoeg om tegen een onterechte behandeling te protesteren. Wij eerbiedigen de privacy van onze (potentiële) klanten en handelen ten opzichte van alle klanten altijd onpartijdig. We onthouden ons van bejegening op een wijze die klanten of anderen in hun waardigheid aantast. Dit alles geldt ook voor de houding ten opzichte van vrijwilligers en toeleveranciers.
Wij zorgen voor een veilige omgeving voor klanten, vrijwilligers en toeleveranciers waarin ongewenst gedrag, in het bijzonder (seksueel) grensoverschrijdend gedrag, wordt voorkomen en, indien het toch voorkomt, afdoende wordt aangepakt.

5. Onze principes voor integer handelen

Om onze integriteit te bewaken én bewaren hanteren wij de volgende principes:

Wet- en regelgeving

- We houden ons aan wet- en regelgeving.
- We zijn bekend met en houden ons aan alle regels die de Algemene Ledenvergadering heeft vastgesteld. In geval van onduidelijkheid over de interpretatie van deze regels kan men zich wenden tot het bestuur van VBN dat uitsluitsel zal geven.

Mensen

- We respecteren en steunen internationaal erkende mensenrechten voor alle belanghebbenden. Dat betekent dat wij anderen niet discrimineren of lastigvallen op basis van bijvoorbeeld ras, kleur, sekse, seksuele oriëntatie, leeftijd, religie, politieke voorkeur, nationale, etnische of sociale afkomst.
- We respecteren de privacy van alle betrokkenen. We verzamelen, verwerken en gebruiken alleen persoonsgegevens als dit echt nodig is voor ons werk. Wij hebben een privacyreglement dat op onze website staat.

Veiligheid

- We doen ons uiterste beste om een veilige werkomgeving te creëren waarin iedereen verantwoordelijkheid neemt voor zijn/haar eigen veiligheid en die van anderen. Veiligheid staat altijd op de eerste plaats, zowel voor onze potentiële klanten, vrijwilligers en toeleveranciers als voor de producten.
- Wij voeren een actief en actueel (werkomstandigheden-)veiligheidsbeleid.
- Wij zijn bekend met en handelen altijd in lijn met het Handboek Voedselveiligheid.

Milieu

- Samen met onze partners, zoals producenten en supermarkten, doen we ons best om voedselverspilling tegen te gaan.
- We hebben een inspanningsverplichting het milieu met onze activiteiten zo min mogelijk te belasten.

Publieke activiteiten

- Onze communicatie met anderen, zowel extern als intern, is altijd respectvol en neutraal.
- Wij gaan professioneel om met klachten van onze klanten en vrijwilligers. De klachtenregeling is onderdeel van het Voedselbank Reglement en staat ook op de website.

- Als voedselbankorganisatie steunen we bijvoorbeeld geen politieke partijen en verlenen we geen diensten of financiële bijdragen aan politici.
- Vertrouwelijke informatie
- We gaan netjes om met alle vertrouwelijke informatie over onze voedselbankorganisatie en anderen. Daarnaast beschermen we onze data tegen ongeoorloofde openbaarmaking.
- Alle bestuursleden van de voedselbankorganisatie tekenen een geheimhoudingsverklaring, voor zover deze niet al is opgenomen in de vrijwilligersovereenkomst, waarvan modellen beschikbaar zijn.

Belangenverstrengeling
- We vermijden elke schijn van mogelijke belangenverstrengeling. Dit betekent dat we ons onpartijdig gedragen in het belang van onze voedselbank-organisatie. Als persoonlijke belangen in strijd zijn hiermee, dan zijn we daar open en eerlijk over en treden indien nodig terug.
- We geven of accepteren geen geschenken of diensten die leiden tot beïnvloeding van onze onpartijdige besluitvorming.

Onze goederen
- We zijn er allemaal verantwoordelijk voor dat de goederen van de voedselbankorganisatie worden beschermd, zoals auto's en computers, maar ook onze voorraden.
- Niemand gebruikt spullen van de voedselbankorganisatie privé (tenzij daar uitdrukkelijk toestemming voor is gegeven door het bestuur, dan wel door een door het bestuur aangewezen persoon) en gaat daar zeker niet mee handelen.
- De voedselbankorganisatie bepaalt zelf wat er met het voedsel gebeurt dat niet, of niet tijdig, wordt opgehaald, of anderszins niet voor uitdeling aan klanten in aanmerking komt. De voedselbankorganisatie stelt hiervoor zelf een beleid vast, waarover al hun vrijwilligers geïnformeerd moeten worden. Als onderdeel van dit beleid is dat dit voedsel ook aan vrijwilligers kan worden uitgedeeld, kan dit slechts gebeuren met toestemming van het bestuur van de voedselbankorganisatie, of een door dit bestuur gemachtigde persoon.

Status en toetsing
- VBN, alle voedselbanken en RDC's hebben de ANBI-status en zijn dus door de belastingdienst gecontroleerd op een aantal criteria voor goede doelenorganisaties. Als er sprake is van een nieuwe stichting, dan kan het bestuur van VBN voor het verkrijgen van de ANBI status een overgangsperiode van maximaal 12 maanden vaststellen.
- VBN, alle voedselbanken en RDC's dragen ervoor zorg dat hun statuten niet in strijd zijn met de door de Algemene Ledenvergadering vastgestelde modelstatuten.

Transparantie
- VBN, alle voedselbanken en RDC's geven via hun website o.a. inzicht in de geld- en voedselstromen. Ze publiceren hiertoe o.a. tijdig een jaarverslag met jaarrekening.
- Deze stukken worden na vaststelling naar de penningmeester van VBN gezonden.

Bestuurssamenstelling

- Besturen van voedselbankorganisaties bestaan uit minimaal drie leden. Als door onvoorziene omstandigheden minder dan drie bestuursleden in het bestuur zitting hebben, worden binnen zes maanden nieuwe bestuursleden benoemd, waardoor weer het getal van drie bereikt wordt. Lukt het niet binnen zes maanden voldoende bestuursleden te vinden, dan kan het bestuur van VBN op verzoek van de voedselbankorganisatie tijdelijke bestuursleden voordragen. Deze bestuursleden worden door de zittende bestuursleden benoemd. Zodra definitieve bestuursleden zijn gevonden, treden de door het bestuur VBN voorgestelde tijdelijke bestuursleden weer af.
- In de besturen van de voedselbankorganisatie zitten geen familieleden of aangetrouwde familieleden in de 1e en 2e graad (1e graad: partner, ouders, schoonouders, kinderen, schoonzoons en schoondochters. 2e graad: broers, zussen, kleinkinderen, opa's, oma's, schoonzussen, zwagers, stiefzussen en stiefbroers).
- Bestuursleden van alle voedselbankorganisaties kunnen maximaal drie zittingsperioden van 4 jaar zitting hebben in hun bestuur.
- Alle bestuursleden van de voedselbankorganisatie hebben een positieve Verklaring omtrent het Gedrag voor Natuurlijke Personen (VOG-NP) aangevraagd en zonder bezwaar verkregen. Hetzelfde geldt voor de algemeen coördinatoren op de werkvloer (“bedrijfsleiders”) en voor alle intakers bij voedselbanken die zelf de intake doen, dan wel de intakes van derden accepteren.
- Bij bestuursaangelegenheden zoals het aangaan van overeenkomsten en betalingen wordt het vierogen-principe toegepast. Dit houdt in dat er altijd minimaal twee bestuursleden meekijken en tekenen bij dergelijke activiteiten en hun goedkeuring verlenen.

Vrijwilligersoverleg

Bij alle voedselbankorganisaties wordt ten minste twee keer per jaar een overleg met alle vrijwilligers gevoerd.

Vertrouwenspersoon

Bij alle voedselbankorganisaties wordt een niet met de desbetreffende voedselorganisatie verbonden, onafhankelijke vertrouwenspersoon aangesteld. Deze aanstelling kan ook op regioniveau plaatsvinden na vaststelling binnen het ROP. Voedselbankorganisaties of regio’s die geen eigen vertrouwenspersoon hebben aangesteld, kunnen een beroep doen op het landelijk team van met VBN verbonden vertrouwenspersonen.

Geen fraude, bedrog of misleiding

We accepteren geen gedrag waarmee anderen worden bedrogen of misleid. We verwachten dat elke vrijwilliger bijdraagt aan het voorkomen van fraude binnen onze voedselbankorganisatie.

Melding van (vermoedens van) integriteitsschending

Wij moedigen iedereen aan die een vermoeden heeft van een integriteitschending om dit te melden bij het bestuur van de betreffende voedselbankorganisatie. Vermoedens van integriteitsschending kunnen ook worden gemeld bij de vertrouwenspersoon van VBN en worden vertrouwelijk behandeld.

6. Gedragsregels bij (seksueel) grensoverschrijdend gedrag

Wat is (seksueel) grensoverschrijdend gedrag?
Onder (seksueel) grensoverschrijdend gedrag verstaan wij in ieder geval:

- elke vorm van ongewenst verbaal, non-verbaal of fysiek gedrag met een (seksuele) duiding, die als doel of gevolg heeft dat de waardigheid van de andere persoon naar zijn of haar eigen inzicht wordt aangetast; in het bijzonder;
- wanneer een bedreigende, vijandige, beledigende, vernederende of kwetsende situatie wordt gecreëerd pestgedrag daaronder begrepen; of
- handelingen of gedragingen worden verricht die strafbaar zijn volgens het Wetboek van Strafrecht.

Wat mag niet?
Alle soorten van (seksueel) grensoverschrijdend gedrag zowel fysiek als (non)verbaal zijn ontoelaatbaar. Dat geldt zowel voor vrijwilligers onder elkaar (inclusief bestuursleden die immers ook vrijwilliger zijn) als voor vrijwilligers ten opzichte van klanten, leveranciers en donateurs, kortom voor iedereen met wie de vrijwilligers te maken krijgen.

Speciale aandacht voor minderjarigen

- Alle seksuele handelingen, handelingen, contacten en relaties tussen vrijwilligers en minderjarigen tot 16 jaar zijn onder geen beding geoorloofd en worden altijd beschouwd als seksueel grensoverschrijdend gedrag.
- Een vrijwilliger mag een minderjarige nimmer op zodanige wijze aanraken, dat deze aanraking naar redelijke verwachting als seksueel of erotisch van aard ervaren zal worden.
- Vrijwilligers hebben de plicht een minderjarige naar vermogen te beschermen tegen vormen van ongelijkwaardige behandeling en seksueel grensoverschrijdend gedrag en zullen er actief op toezien dat de gedragscode door iedereen die bij de minderjarige is betrokken, wordt nageleefd.

Meldplicht

- Indien een vrijwilliger (seksueel) grensoverschrijdend gedrag signaleert of daarvan een sterk vermoeden heeft, is hij/zij verplicht hiervan melding te maken bij de daarvoor door het bestuur aangewezen persoon/personen. Als deze persoon/personen zelf het onderwerp van de klacht is/zijn, meld de vrijwilliger het vermoeden bij het bestuurslid dat vrijwilligerszaken in de portefeuille heeft of bij een (lokale, regionale of landelijke) vertrouwenspersoon of bij de secretaris van VBN.
- Klanten en vrijwilligers dienen voor een dergelijke melding gebruik van de officiële klachtenprocedure van de voedselbankorganisatie.

Wat zijn de (mogelijke) sancties?
Voor klachten ten aanzien van andere volwassen vrijwilligers zijn die gehonoreerd worden, zijn de mogelijke door het bestuur van de voedselbankorganisatie op te leggen sancties:

- een mondelinge of schriftelijke reprimande;
- het voor korte of langere of zelfs onbepaalde tijd uitsluiten van vrijwilligerswerk; of
- (hulp bij) aangifte bij justitie.

Voor klachten over klanten die ongewenst (seksueel) grensoverschrijdend gedrag aan de dag leggen en die gehonoreerd zijn, zijn de mogelijke door het bestuur van de voedselbankorganisatie op te leggen sancties:

- een mondelinge of schriftelijke reprimande;
- het voor korte of langere of zelfs onbepaalde tijd uitsluiten van het ontvangen van voedsel; of
- (hulp bij) aangifte bij justitie.

Voor klachten van (seksueel) grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van personen jonger dan 17 jaar geldt dat er onverwijld hulp wordt geboden aan het de desbetreffende persoon, waaronder aangifte bij justitie, onverminderd de eigen verantwoordelijkheid van het bestuur van de voedselbankorganisatie om juridische actie te ondernemen.

7. Dilemma, wat nu?

Beland je in een dilemma en kom je niet tot het juiste antwoord? Stel jezelf de volgende vragen:

- Mag het volgens de wet en is het rechtvaardig?
- Is het in overeenstemming met onze kernwaarden (zie pagina 1)?
- Zou ik er persoonlijk verantwoordelijkheid voor nemen?
- Wat zou de maatschappij ervan vinden?

Je kunt je dilemma ook voorleggen aan een (lokale, regionale of landelijke) vertrouwenspersoon.

8. Handhaving gedragscode

Het bestuur van een voedselbankorganisatie is zelf verantwoordelijk voor de handhaving van dit integriteitsbeleid binnen haar organisatie. Het bestuur van VBN is verantwoordelijk voor de handhaving bij de eigen vrijwilligers.
Mocht het bestuur van een voedselbankorganisatie, niet goed weten hoe in een bepaalde zaak te handelen, dan kan het advies vragen aan de secretaris van VBN.
Mocht het bestuur van een voedselbankorganisatie in gebreke blijven om maatregelen te nemen, dan kan VBN hulp aanbieden. Mocht die hulp worden geweigerd en mocht het imago van voedselbankorganisaties in Nederland hierdoor schade dreigen op te lopen, dan zal het bestuur van VBN gebruik maken van de mogelijkheden tot handhaving van deze integriteitscode zoals vastgelegd in het Voedselbank Reglement.

9. Tot slot

Bestuursleden en andere vrijwilligers van een voedselbankorganisatie kunnen met hun vragen over integriteit altijd terecht bij de secretaris van VBN.
Veel informatie is ook te vinden op de digitale kennisbank Voedingsbodem; zoals een model geheimhoudingsverklaring, een model vrijwilligersovereenkomst een model klachtenregeling voor klanten en vrijwilligers en een model privacy statement.

****